

M. J. Azurmendi

I. SOZIOLINGUISTIKAREN ZEDARRIKETAREN ARAZOA ZIENTZIA AUTONOMO DEN ALDETIK

Zientzien multzoan etengabe gertatzen da oinarrizko zientzia batek abiatu, eta alderdi, problema eta ikerbide-mordoak beren buruz askatu ala, iker-sail berriak sortzea. Horixe gertatu da gramatika →sortzailean, eta →linguistikatik hasita; edo-ta, sailartekotasuna dela bide, →psikolinguistikaren eta soziolinguistikaren alorretan.

Gure zientzia berri honek zer-ikusia du linguistikarekin; eta beronen arazo, helburu, ikerbide, eta abarrekin, ere bai. Mintzairazko agerkariak eta ekarpenak aztertzen bait ditu, aukerak eta bideak, baita mintzairazko ekarpenak bai pertsonetan, eta bai gizatalde berezietan batez ere. Zer ikusia du soziologia orokorrarekin ere eta beronen kategoria, molde, ikerbide, eta abarrekin; baita gizatalde-soziologia bereziarekin ere. Zeren eta mintzaira bakoitza, gizatalde honi edo hari lotuta datorren aldetik, pertsonazko eta kondairazko mintzaira gisa ere agertzen bait da; mintzaira bakoitzak sortzen eta atxekitzen bait du hein batez gizataldearen izatea bera.

Badira, mintzaira bakoitzean, mintzaira-jokabide desberdinak, mintzaira-baliaketari dagozkion maila desberdinak, eta mintzakuntzari buruzko erabilbide desberdinak. Hots, hauen guztien azalpen eta deskribapenen iturburua eta ingurua dira gizataldearen egitura eta ezaugarriak zehazten dituztenak. Eta hau soziologiari datzekio.

Badira, bestalde, gizatalde bereko elkarren ondoko mintzaireretan eta bertako mintzairon artean elkarlotura-mota desberdinak, eta gauza bere-tsua aurkitzen da mintzairazko jokabideen motei eta mailei dagokienez; hauek guztiak gizatalde bakoitzaren egiturak eta ezaugarriak argitzen bait dituzte. Eta abar.

Zientzia honek, era berean, linguistikan sortu diren gainerako joerekin eta iker-sailekin badu zer-ikusirik: →dialektologiarekin edo gramatika sortzailearekin, esate baterako. Baita soziologian eta psikologian sortu direnekin ere (mintzairaren balioztaketarekin eta giza-entzutearekin, esate baterako); edo-ta, gizatalde honetan edo hartan, erabil-arauen gorabehe-

rekin. Hauxe da, hain zuzen, W. Labov-en teoria Soziolinguistikoa itsasia izan den kezka esate baterako.

Dena dela, oraindik ere arazo gertatzen da soziolinguistika eta linguistikaren (edo-ta soziologiaren) arteko zedarriketa egitea; are zientzia horren eta beste batzuren artekoa finkatzea ere; filosofia, antropologia, etnologia, psikologia, kondaira, pedagogia, eta abar. Hori dela eta, zientzia berri honetan egin diren «sarrera» ugari samarretan, zedarriketaren arazoa agertu ohi da beti.

Hona hemen soziolinguistikak eta filosofiak ukitu ohi dituzten arazoen adibide batzu: hizkuntzaren monogenesiaren arazoa, alegia, horrelakorik badagoen ala ez dagoen; hizkuntzaren bilakaera, eta gerozko bestelakotza; gizatalde batetan kokatuz gero, hizkuntza, berorren kanpo-egituraren produktua ote denez ikusmolde honetan filosofia alemanean ere bai (Coseriu, esate baterako), mintzaira, kontzientzia eta gizartearen artean gertatzen den elkar-menpekotza. Logikarekiko harremanak, eta abar.

Hona hemen antropologia, etnologia eta abarrekin, dituen elkar-alderdiak: mintzaira eta kulturaren arteko harremana; mintzaira, nazio eta etniaren artekoa; akulturazioarena, eta abar, tradizio luzekoak direlarik, →Sapir-→Whorf-en eskolaren ildotik, esate baterako. Badaude ere, era berean zenbait aldizkaritan («American Anthropologist» deritzonengan, adibidez) soziolinguistikaz argitaratu diren lan ugariak. Badago ere, bestetik, yankeetarra hau ere, «Ethnography of Communication» soziolinguistika-eskola, eta D. Hymes-ek, J. J. Gumperz-ek, eta bestek, eman dituzten lan garrantzitsuak.

Hona hemen orain psikologiarekin dituen elkar-arazo batzu: mintzairaren →jabekuntza eta erabilpena; unibertsal psikologikoak; unibertsal linguistikoak; hizkuntza desberdinen arteko interferentziak, edo-ta hizkuntza bereko moten artekoak →elebitasuna eta →diglosia; motibazioa, balorazioa, leialtasuna, eta abar.

Hona hemen, azkenik, pedagogiarekin batera dauden arazoak, amerikar eskoletan batez ere (nahiz, zenbait aldiz, asiarrak eta afrikar herrialdeei buruz): eskola mailako elebitasuna. Garrantzitsua da Estatu Batuetan eta Alemaniako Errepublikan Federatuan ere, hizkuntz erabileraren arau desberdinen arazoa, hizkuntz →kode desberdinena, eta hizkuntzari buruzko «murrizketa»-mailen arazoa. Honek guztiak ondorio garrantzitsuak ditu zenbait alderditan: «aukeren berdintasuna» deritzonari buruz, hezkuntzazko plangintzetan diru-altzorraren ustiakuntza osoa lortzekotan; eta abar.

Izan ere, eta soziolinguistika izen horretxan bitartez, oso lan-mota desberdinak ezagutzen dira: eskolen arabera, zientzi tradizioen arabera, sortzen edo aztertzen dituzten gizataldeen kezka eta beharren arabera, eta abar.

Horrez gain, eta lan horietan erabili ohi diren teknikei dagokienez, gero eta maizago izaten dira zenbatasunezkoak, estatistikak hazi dituen ikerbideen arabera; gero eta matematikoago ere bai, beronen alderdirik

zabalenean, eta zenbait arazo soziolinguistikori buruz, beste hainbeste eredu matematiko eraiki direlarik. Adibidez: (1) hizkuntza honi edo hari buruz «→hizkuntz menpekotasuna» deritzen hori ote dagoen erabakitze-kotan. Gero eta berrizaleago ere agertzen da, eta ikerbide zibernetikoak ere erabiltzen ditu arazo soziolinguistikoak mahairatzeko eta garbitzeko. Adibidez: bi hizkuntzaren artean (edo gehiagoren artean) gertatzen den «interferentzia»ren mota eta maila neurtzeko (2).

Hitz batez, ikergaieiei dagokienez, helburuei dagokienez, teori-zientziatzako ikusmoldeei dagokienez, eta abar, zientzia nabar eta anizkun agertzen zaigu gaur soziolinguistika; eta horretan sortzen da zientzia hau zedarritzatze-kotan dagoen zailtasuna.

Hein batez bederen aisa uler daiteke ñabardura hori; zeren-eta hastapenetako lanak alde batera utzita, zientzia hau berri samarra bait da: 60-etako hamarkadara arte, zientzia autonomorik aipatzerik ez dagoela uste dute ikertzailerik gehienek. Bestetik ere, arrazoi sakonagorik eta argigarrigorik izan daitekeela dirudi zientziaren ikuspuntutik edo-ta zientziaren historiaren aldetik (zeren-eta, beharbada, hizkuntzarekin zer-ikusia duten ikerketetan, halako joera orokortzailea erreparatzen bait da). Badirudi ere arrazoiak izan daitezkeela soziologia orokorraren alderditik; gaur munduko errealitate soziolinguistikoa hain anizkuna eta aldakorra denean.

Ikuspegi horretatik, pisudun gertatzen da eskola eta joera soziolinguistiko desberdinak egotea, gizarte honetan edo hartan joera bereziak onartzea; gurean gertatzen denaren arabera, gizarte honetan edo hartan ez soziolinguistikazko teoriarik egotea, ez praktika-rik.

Zientzia honetan gertatu den «boom» harrigarriaz edonolako sarretan esaten zaiguna kontutan hartuz gero, garbiago agertzen da delako adostasun hori. Bestela ezin uler liteke 1972rako argitara eman den bibliografian (eta →elebitasunari ez besteri emana) 11.006 lanen kopurua iristea; eta hori erabatekoa izateko asmorik ere gabe (3). Honela eta ez bestela uler daiteke, era berean, mota desberdinetako elkarte soziolinguistikoak sortzea: unibertsitate-*katedrak*, biltzarre nagusi, mintzaira-plangintzak finkatzeko gobernu-batzorde, eta abar); edo-ta Quebec-en, «Centre international de recherches sur le bilinguisme» delakoan, 1967an datu-banku bat sortu izana. Eta abar.

II. HAREN IZENDAPENAREN ARAZOA

Hein batez esandakoari loturik, zientzia berri honen autoidentifikazioaren eta izendapenaren arazoa ulertzen da. Badira gaur joera batzu.

(1) MACKEY, W. F.: *Bilinguisme et contact des langues*, Klincksieck, Paris, 1976.

(2) OVERBEKE, M. V.: *Mécanismes de l'interférence linguistique*, Fragua, Madrid, 1976.

(3) MACKEY, W. V. (Zuz.): *Bibliographie internationale sur le bilinguisme. International Bibliography on Bilingualism*, Centre international de recherches sur le bilinguisme, Les Presses de l'université de Laval, Québec, 1972.

A) Joera horietako bat arazo honetaz batere kezkarik gabe agertzen da; eta harrerarik zabalena eta anizkorrena onartzen du, edozelako berrikuntza guztiekiko prestenik agertzen, eta orokortzaileena da (eta soziologizaleena ere bai, beraz). Eta joera horretan «soziolinguistika» izendapena agertzen da gailen.

Toronto-n, 1974ean, VIII Soziologiako Mundu-Biltzarre Nagusian izan zen eztabaidan, esate baterako, ea «soziolinguistika» hitzari eutsi behar ote zitzaion hizkuntzen erabilpena baldintzatzen duten ingurune-tan, ala, izen hori trukatu, eta «hizkuntzaren soziologia» izendapena hobeki eman behar ez ote zitzaion. Hots, gehiengo handiaz, ohizko «soziolin-guistika» izendapenari eutsi zitzaion, nahiz bertako hamaika bileratan aztertu ziren gaiak hauek izan:

- 1) Hizkuntz zentsua: baldintzak eta ikerbideak;
- 2) Gobernu eta Nazioarteko betekizunetarako hautatutako hiz-kuntzak;
- 3) Hizkuntza eta erlijioa;
- 4) Hizkuntza hezkuntz zientzietan;
- 5) Hitzezko egintzen teoria, etnometodologia eta mikro-soziolin-guistika;
- 6) Industriegintza, hirigintza eta hizkuntza;
- 7) Kataluñar soziolinguistika;
- 8) Hizkuntz plangintza;
- 9) Hizkuntza eta nazio-nortasuna;
- 10) Soziolinguistika txikanotarra;
- 11) Mintzairaren soziolinguistika iker-sail gisa (4).

B) Beste joera batek, berriz, bakuntasun handiagoa nahi luke zien-zia honen ikergaiak eta ikerbideez; eta areago ere arduratzen da bere zedarriketatik eta izendapenaz. Eta bestetik, nahiz elkarrekin loturik, zien-zia autonomo batzu finkatu nahi lituzke:

— edo bi oinarrizko norabide bereziz; eta hauei «Mintzairaren so-ziologia» eta «soziolinguistika» leritzeke: H. López-Morales-en lanean ageri den bezala, adibidez (5);

— edo-ta hiru norabide bereziz; eta hauei «mintzairaren soziolo-gia», «soziolinguistika» eta «gizarte-linguistika» (edo «linguistika sozio-diferentziala») leritzeke; J. B. Marcellesi eta B. Gardi-en sarrera-lan bate-tan adibidez, agertu denaren arabera (6).

(4) GRUP CATALÁ DE SOCIOLINGÜÍSTICA: *Treballs de sociolingüística catalana*, I, 1974-76. Ponències al VIII Congrés Mundial de Sociologia (Toronto), Valencia, 1977.

(5) LÓPEZ MORALES, H.: «Sociolingüística: nuevos enfoques metodológicos»: *Revista Espa-ñola de Lingüística*, Año 7, Fasc. 2, 1977.

(6) MARCELLESI, J. B.; GARDIN, B.: *Introduction à la sociolinguistique. La Linguistique so-ciale*, Larousse, Paris, 1974.

C) «Soziolinguistika» norabide bakarreko zientzia egiteko joera, besterik gabe, J. A. Fishman, N. Labov, eta beste ikertzaile nagusiren artean aurki daiteke, baita berorien jarraitzaileetan ere, honetarako zientzia honen zedarriketa berezia ematen saiatzen direlarik.

Gure kasuari gagozkiolarik, zuhurtziarik txikienaren ohoretan, eta batez ere egoki datorkigulako (gure egoera soziolinguistikoaren larriaren-gatik, eta zientzia honetako edozein alderdi, edo berari buruz erakusten dugun ahulezia, ezagutzen dugulako), jokabiderik onena hau litzateke: zabalena, anizkunena, sailartekoena, orokortzaileena, eta murrizketari buruz arriskurik txikienekoa, eta, beraz, aipatutako horien arteko lehen-dabizikoa (beste biak ere barneratzen bait ditu).

III. JOERA DESBERDINAK SOZIOLOGUISTIKAN

Soziolinguistikaren kondaira egoki bat behar genuke: bateratzailea, kritikoa, orokorra, berrizalea; baina ez dugu horrelakorik ezagutzen.

Horregatik, eta behinbehinekoa izan arren, Brigitte Schlieben-Lange-ren sintesi-lan bat hartuko dugu gidaritzat: *Iniciación a la Sociolingüística* (7); eta hor darabilen sailkapen-erizpidea ondoko hau izan arren: Ipar-Amerika (barnean sartuz, multzo berean eta okerbidez gure ustez, bai Estatu Batuak bai Kanada), Britainia Handia, Frantzia, Italia eta Alemaniako Errepublikak Federala. Amerikar joerak batetik, diferentziak (nabarrago eta heterogenoago, eta tradizioz eta produkzioz zabalagoak); eta europarrak bestetik, multzo berean sartuta berezten ditu.

Horrez gain, nabarmen gertatzen dira liburuan ageri diren hutsu-neak: asko izanik, ez gara hemen konpontzen saiatuko.

Ipar-Ameriketako soziolinguistikaz mintzo delarik, hiru joera aipatzen ditu egileak:

A) Elebitasun eta →diglosiari buruzko ikerketak. Talde honen barruan zenbait autore eta lan konkretu nabarmentzen dizkigu: Joshua Fishman: *Language Loyalty in the United States* (8); Charles Ferguson: *Diglossia*; Wallace Lambert: *A Social Psychology of Bilingualism*.

B) Hertsiki mugatutako gizatalde linguistikoaren ikerketak, edo «Urban Language Studies» delakoak. Honi buruz William Labov-en bi ikerlan azpimarkatu behar dira: *The Social Motivation of a Sound Change*, eta *The Social Stratification of English in New York City*.

(7) SCHLIEBEN-LANGE, B.: *Iniciación a la sociolingüística*, Gredos, Madrid, 1977.

(8) 181-196. orrialdeen artean, B. Schlieben-Lange-ren lan honetan aipatzen diren bibliografi aipamenak.

C) «Ethnography of Communication» delakoaren ikerlanak. Eta hauetan gailen: *Dell Hymes-en Toward Ethnographies of Communication: The Analysis of Communication Events*; Jan Petter Blom - John Cumperz: *Social Meaning in Linguistic Structure: Code Seifching in Norway*.

D) Ingalaterra: Ingalaterrako soziologiari dagokionez, Basik Bernstein, eta beronen eskolaz, mintzo zaigu bereziki autorea, eta psikolinguistikak berorien lanetan izan duen eraginaz. Beharbada alemaniar soziolinguistikan Bernstein-ek eragin handiagoa izan duelako, proportzioz letorkiokeen baino aipamen garrantzitsuagoa ematen dio eskola horri; izan ere, gure autorea multzo horren barruan bait dago. Eta berorren lanak aipatzen ditu zenbait aldiz.

E) Frantzia: Frantziako soziolinguistikari dagokionez, berriz, beronen ezak dirudi aipagarriena; eta gure autorea azaltzen saiatzen da. Linguistika frantsesaren tradizio luzean barrena ageri den joerarik berrikoiena, eta hemen aztertzen dugun zientzia berri honen barruan hobekienik ere kokatuko litzatekeena, testu-linguistikari buruzko ikerlanak lirake. Eta honetan: J. B. Marcellesi: *Analyse linguistique et sociolinguistique du vocabulaire du Congrès de Tours* (8); edo Jean Dubois: *Le vocabulaire politique et social en France de 1869 a 1872, à travers les oeuvres des écrivains, les revues et les journaux* (9).

F) Italia: Italiako soziolinguistikari dagokionez, ikuspegien berrikuntzarik ez da gertatu, eta bere tradizio dialektologikoaren ildotik jarraitu du gehienik; nahiz orain, basotik hirietarako barne-joairaren ondoriozko hizkuntz →egoeraz arreta handiagoa jarri. Turin-go eskola dialektologikoa agertzen da gailen.

G) Alemania: Alemaniako Errepublika Federaleko soziolinguistikari buruz, berriz —eta honetan ezarri du autoreak bere arreta nagusia— bi ezaugarri nagusi bide ditu: ikasleen mugimenduaren bitartez (eta unibertsitate-giroan barrena haren barreiakuntza azkarra lagunduz); B. Bernstein-en teorien onarpena batetik (nahiz bakunduegi eta ximplekiegi lehen-dabiziko mementuan) eta joera praktikazalea bestetik: alegia, hezkuntzazko politikabide konkretu bat hartu, eta aukera-berdintasuna egiazkoa bilatzea, «hizkuntz baraderen» deuseztatzea, eta horrela pedagogia, hitz batez, zientzia gidari bihurtzea. Joera honetxan barruan, bigarren une bat badago, eta horretan bernsteindar teorien berrikuspena, aberasketa eta egokiera egiten dira Alemaniako egoerari buruz. Hona hemen gailen agertzen diren lan batzu. Ubrich Oevermann-en *Sprache und soziale Herkunft*; Oskar Negt-en, *Soziologische Phantasie und exemplarisches*; Ulrich Ammon-ek, *Dialekt, soziale Ungleichheit und Schule*; Armin Gutt-Ruth Salfner-en, *Sozialisation und Sprache* (8).

(9) Larousse, Paris, 1962.

H) Ikuspegi labur horrek, halako tema-kutsu handiegia du, esate baterako, zientzia hau ez da aipatzen mendebaldeko mundua delakoaren parte batetan baizik. Azken buruan (8) eskaini digun bibliografi hautaketa gerta daiteke interesgarri; hartan hobeki agertzen bait dira eskola eta joera soziolinguistikotetan ageri diren gaiak eta edukinak. Aipatutako autore-lan horiek gomendatuko nituzke nik, eta amerikarrenak bereziki; baina baita hemen aipatu ez diren zenbait autorerenak ere. Einar Haugen, Uriel → Weinreich, eta abar (8).

Beste alderdi batetik, zenbait lan garrantzitsu falta da hor: W. F. Mackey-renak (1), adibidez, edo-ta N. Van Overbeke-renak (2); nahiz beroriek, metodologiaz eta teknikez ekarri duten berrikuntzaren aldetik, eta gure egoera zehatza aztertzekotan duten egokitasunarenetik, lan interesgarriak izan.

Bestetik ere, eman den bibliografia horretan gehiena —eta irakurgarriena ere bai— ingelesezkoa izanik, eta gure artean zientzia hau eskurgarriago egitekotan, egokia da beste bibliografia apur bat bederen frantsesez ematea —oraindik ere zabalduago bait dago hizkuntza hau gure artean—; nahiz hein batez ingelesetik egindako itzulpenak izan (10).

Beste aldetik, eta gure artean izan dezakeen oihartzunarengatik, beste aipamenen bat egingo dugu orain Frantziako eta bestetako soziolinguistikari buruz.

1.—Frantzia

Frantziako soziolinguistikari buruz, eta zientzia batzuk hartua duten joera soziologikoa nabarmena izanik ere, eta linguistikak bereziki, harri-garria da zientzia berri honi datxezkion kezkei buruz horren kanpoan gelditzea; nahiz eta bere egoera soziolinguistikoko egiazkoa, bere eremu politikoaren barruan, horren aberatsa (nahiz tristea ere) izan: bai Europan (Euskal Herria, Britainia, eta abar); bai gainerakoetan munduan zehar (Antillak, eta abar). Jakina, hau ez da batere trabagarria jokabide politiko eta linguisikoak oso kronkretuak izan daitezen; eta aski nabarrak ere bai (11).

(10) FISHMAN, J. A.: *Sociolinguistique*, Nathan, Paris, 1971.

LABOV, W.: *Sociolinguistique*. Les Editions de Minuit, Paris, 1976.

BERNSTEIN, B.: *Langage et classes sociales. Codes socio-linguistiques et controle social*, Les Editions de Minuit, Paris, 1975.

WEINREICH, U.: «Unilinguisme et multilinguisme»: *Le Langage* (sous la direction d'A. Martinet), Encyclopédie de la Pléiade, Gallimard, 1968.

Aspects sociologiques du plurilinguisme, Actes du I colloque, AIMAV, Bruxelles 23-25 septembre 1970; Didier, Paris, 1971.

OVERBEKE, M. V.: *Introduction au problème du bilinguisme*, F. Nathan, Paris, 1972.

(11) Esate baterako, aldera frantses hizkuntz politika hori ondoko lan hauetan:

LAFONT, R.: «Un problème de culpabilité sociologique: la diglosie franco-occitane» (8).

BEBEL-GISLER, D.: *La langue créole force jugulée, Étude sociolinguistique des rapports de force entre le créole et le français aux Antilles*, L'Harmattan, Paris, 1976.

2.—Espainia

Espainiako soziolinguistikari buruz, berriz, eta bakandurik gertatu den lan bat edo beste kenduta, orain hasi bide da agertzen halako lekukotza. 1976an, «Metodología de la investigación lingüística» zeritzon sinposio bat antolatu zen Madrillen, «Sociedad Española de Lingüística» delakoak antolaturik; eta Humberto López Morales-ek (amerikarra jatorriz eta Espainian bere hizkuntz lanen aldetik ezagunagoa) txosten hau aurkeztu zuen: «*Sociolingüística: nuevos enfoques metodológicos*»; gero «Revista Española de Lingüística»-n argitaratua (5).

Espainiar hizkuntzalarien artean aztertzaile honek duen lekukotasun-mota dela bide, espainiar soziolinguistika hasi berrian duen eraginaz hitzegin liteke agian, eta hortaz, emandako norabidearen egokitasunaz. Bi metodologi bide aipatzen dizkigu: «hizkuntzaren soziologia» batetik, gizarte-talde desberdinen hizkuntz alderdiak bere gain hartuko lituzkeena; eta «soziolinguistika» bestetik, alegia gizarte-taldeetako mintzairagertakariak ikertuko lituzkeena, baina gizarte-aldiera berezien arabera (etni multzoa, lanbidea, adina, eta abar); eta hizkuntz erabileraren mailen arabera (berezko elkarriketa, hizkera zaindua, testu irakurria, eta abar), eta W. Labov-en ikerbidearen arabera. Hots, bigarren bide hauxe proposatu zuen, hizkuntzalarientzat interesik handienekoa izan daitekeelakoan. Lan horretan egileak erabili zuen bibliografia ere interesgarri gerta daiteke.

Egia esan, luzaz hitz egin behar genuke zientzia hau Espainian gaur arte sartu ez izanaz. Hain zuzen, ozenki iragarri diren lan eta itzulpen soziolinguistikoak ezagututa (parte batez, jadanik azalduak) kontrakarrean gertatzen da hutsune hori gaitzi eta ezeroso diren arazoei buruz (euskararen egoerari buruz, esate baterako), ahalik eta interesatuenik erabiltzea erabaki dela ez ote da kontraesanaren karkoa?

Nolanahi ere, egiazko espainiar hizkuntz politika, eta beroni dagoen jokamolde etengabea, iruditzen zaigu garrantzitsuena: penintsulako hizkuntza desberdinei buruz erabiltzen diren jokabide desberdinak: munduan zehar espainieraren egoeraz erakusten duen sendiberatasun aparta, batetik, eta euskarari buruz (edo-ta katalanera eta galizierari buruz) erakusten duen soraiotasuna, bestetik.

Badirudi katalandar soziolinguistika aipa daitekeela; eta hauxe esan zuen A. M. Badiak Soziologiako VIII. Mundu-Biltzarrean (4). Eta zori hutsa ez da, izan, segurki, oraingo joera nagusia H. López Morales-ek «hizkuntzaren soziologia»tzat hartuko lukeena izatea; eta ez, «soziolinguistika» bataiatuko lukeena. Seinale adierazkorra ere bada, izan, Katalunian hasiera-hasieratik joera soziolinguistiko berriak onarturik egotea; zeren-eta 60. hamarkadan bertan argitaratutako lan interesgarriak ere badaude eta.

Badira, bestalde, hein batez gizartekoturik dauden arazo soziolinguistiko katalandar batzu, adibidez: hizkuntz irakaskuntzaren alorrean (Rosa Sensat-en mugimenduaren bitartez, elebitasunari buruzko biltzarre eta egunak, eta abar); Katalunian katalanak izango lukeen ofizialtasuna edo ofizialkidetasuna (baita egunkarietan eramandako eztabaidaren bidez); eta abar. Bartzelonako Unibertsitatean bada, bestalde, soziolinguistikari emandako katedra bat, bere mintegiarekin batera. Badago, era berean, halako nazioarteko lekukotza: bibliografian, biltzarreetan (13), eta abar.

Ekarpen bibliografikoa ere, ugari samarra da; eta honetan Rafael Ll. Ninyoles-en (14) izkribuak gaileneraziko nituzke, batez ere gure artean izan duten eraginarengatik; eta «*Treballs*»-en agertu diren lanak, baita zekarten bibliografi aukeraketa ere.

Ez dut uste gaur gaurkoz galiziar eskola soziolinguistikorik aipatzetik dagoenik; nahiz hor egon X. Alonso Montero-ren lan goiztarrak, eta Santiago-ko Unibertsitatearen inguruan sortutako saialdi batzu.

Gure herriari dagokionez, azkenik, egoera tamalgarria da egunoroko gertakari soziolinguistikoan mailan, soziolinguistikari buruzko azterketaren urrian, zientzia honi buruz at egon horretan. Eta honek guztiak azaltzen du hein batean gure bibliografi egoera. Zenbait ekintza hor egon arren, dena dela: ikastolen gorakada, alfabetatze-bultzaldiak, euskarazko argitarapenak, euskararen berrikuntzaren alde egiten diren saiaketak («*Elhuyar*» agerkarian, esate baterako), eta abar.

Itz.: Txillardegi

BIBLIOGRAFIA

Gai soziolinguistiko hauei buruzko gure bibliografiaz orain, azkeneko urteetan barrena, eta, osotasun-asmorik gabe, hona hemen gure artean zientzia honetako puntuez idatzi denaren berri:

A) Liburuak

- *Así está la enseñanza primaria. Hablan los maestros*, Informa Gaur, San Sebastián, 1969.
- *Euskera. Batasuna. Azken araudiak*. Euskaltzaindia, Bilbao, 1969.
- FR. LUIS VILLASANTE: *Hacia la lengua literaria común*, Editorial Franciscana Aránzazu, Oñate (Guipúzcoa), 1970.
- *Gure ikastola*, Jakin sorta, Editorial Franciscana Aránzazu, 1972.

(12) Adib.: NINYOLES, R. LL.: *Conflicto lingüístico valenciano*, Edicions 62, Barcelona, 1969.
BADIA I MARGARIT, A. M.: *La llengua dels Barcelonins. Resultats d'una enquesta sociològicolingüística*, Edicions 62, Barcelona, 1969.

(13) 1974ean Toronto-n egin zen Soziologiako VII. mundu-Biltzarrean, hamaika bilkura izan ziren soziolinguistikazko gaiak eskainiak. Hauetako zazpigarrenak «Sociolinguística catalana» zeukan ikergaitzat, eta bertan 1977an argitaratutako zenbait lan desberdin aurkeztu zen [4].

(14) *Idioma y poder social*, Tecnos, Madrid, 1972.

Estructura social y política lingüística, Fernando Torres-Editor, Valencia, 1975.

Bases per a una política lingüística democràtica a l'Estat Espanyol, Tres i Quatre, Valencia, 1976.

«Cuatro idiomas para un Estado (El castellano y los conflictos lingüísticos en la España periférica)», *Cambio* 16, Madrid, 1977.

(15) «Ensayo de bilingüística: Galego e castelán frente a frente», *Grial, Revista galega de cultura*, n.º 13, Vigo, 1966.

- JOSÉ M. SÁNCHEZ CARRIÓN: *El estado actual del Vascuence en la Provincia de Navarra*, Institución Príncipe de Viana, Pamplona, 1972.
- JOSÉ ANGEL IRIGARAY: *Euskera eta Nafarroa*, Aranzadi, Pamplona, 1973.
- A. APAT-ECHEBARRNE: *Una geografía diacrónica del Euskara en Navarra*, Ediciones y libros, Pamplona, 1974.
- IBON SARASOLA: *Euskal literatura numerotan*, Kriselu, Donostia, 1975.
- LUIS C. NUÑEZ: *Opresión y defensa del euskera*, Editorial Txertoa, San Sebastián, 1976.
- *Euskararen liburu zuria*, Euskaltzaindia, 1977 (versión en español: *El libro blanco del euskara*).
- Iragarria, are aurkeztua ere, izan den lan bat, SIADEKO-k egina, eta honelako izenburu batez argitaratua: «Situación sociológica del euskara». Euskaltzaindiak argitaratuko bide du; «Euskararen liburu zuria»ren segida gisa.

B) Artikuluak

- AZURMENDI, M. J.: «Algunos aspectos sociolingüísticos del bilingüismo», *Mundaiz*, n.º 5, EUTG, San Sebastián, 1976.
- «Apuntes para una normalización lingüística (respecto del euskara)», 1978an, Peñíscola-ko «Jornadas de Bilingüismo» delakoetan aurkeztutako txostena, *Mundaiz*, n.º 11, 1978.
- IRIGARAY, J. A.: «Aspectos de Antropología sociocultural en la evolución diacrónica del Euskara», *Munibe*, Año XXIX, Fasc. 3-4, San Sebastián, 1977.
- MICHELENA, L.: «Las lenguas y la política», *Doce ensayos sobre el lenguaje*, Publicaciones de la Fundación Juan March, Rioduero, Madrid, 1974.
- ROTAETXE, K.: «Metodología para verificación de traducciones de vocabulario de una lengua 'A' a una lengua 'B' en situación de diglosia», Madrilen, 1976an, VI Simposio delakoan (*Metodología de la Investigación Científica*), aurkeztutako txostenaren laburpena bakarrik.
- SÁNCHEZ CARRIÓN, J. M.: «Bilingüismo, Diglosia, Contacto de lenguas», *Anuario del Seminario de Filología Vasca «Julio de Urquijo»*, VIII, 1974.
- TXEPETX (seudónimo de J. M. Sánchez Carrión): «La aportación vasca al Atlas Lingüístico de Europa». *Fontes Linguae Vasconum*. Studia et documenta, Año VI, n.º 18, Instituto Príncipe de Viana, Pamplona, 1974.
- YRIZAR, P. DE: «Los dialectos y variedades de la lengua vasca. Estudio lingüístico-demográfico»: *Boletín de la Real Sociedad Vascongada de Amigos del País*, n.º 1, 2, 3, 1973.
- «Los dialectos y variedades de la lengua vasca. Variedades desaparecidas y variedades amenazadas de rápida extinción. Su evolución en el transcurso de un siglo»: *Anuario del Seminario de Filología Vasca «Julio de Urquijo»*. VII, San Sebastián, 1973.